

La cara més fosca del règim militar xilè

Des de fa pocs anys s'han començat a saber els detalls de la veritat més oculta del règim militar, però encara no s'ha fet justícia als milers de víctimes de la dictadura xilena.

El capellà Joan Alsina va ser assassinat el 19 de setembre de 1973, després de la seva detenció a l'hospital on treballava. L'ex-soldat de l'exèrcit de Xile Nelson Bañados Pinto va confessar el mes de març d'enguany a TV3 que ell havia assassinat Joan Alsina.

El terror es va institucionalitzar des del primer dia, quan es van obrir les portes de l'Estadi Nacional per convertir-lo en una mena de camp de concentració on recloure, torturar, assassinar i fer desaparèixer milers de xilens.

Encarregat per Patricio Aylwin en accedir a la presidència, l'informe Rettig sobre veritat i reconciliació, certifica fins a 2.279 morts-desapareguts, a més de 2.115 víctimes de violacions als drets humans i més d'un milió d'exiliats, en el període 1973-1990. La sinistra DINA (Direcció d'Intel·ligència Nacional), nascuda dos mesos després del cop d'estat, va ser l'instrument encarregat d'executar el genocidi. Les investigacions del fiscal nord-americà, Eugene M. Propper i agents de l'FBI, sobre l'assassinat de l'ex-canceller d'Allende, Orlando Letelier i la seva secretària, Ronni Moffit, el 21 de setembre del 1976 a Washington, van posar al descobert bona part de l'espessa xarxa de mercenaris, agents secrets, grups neonazis internacionals que feien serveis per a la DINA.

El general Manuel Contreras Sepúlveda havia rebut un xec en blanc d'Augusto Pinochet per exterminar els opositors, a qualsevol preu i al racó més llunyà del planeta, des d'un organisme oficial com era la DINA. La justícia xilena va denegar la seva extradició als Estats Units, i a Itàlia —on també va ser condemnat per l'intent d'homicidi frustrat a Roma, el 1975, del dirigent exiliat de la Democràcia Cristiana Bernardo Leighton i la seva esposa, Ana Fresno—. Un any abans sembla que participà també en el disseny de l'atemptat que costà la vida a qui havia estat l'antecessor de Pinochet en el càrrec de comandant en cap de l'exèrcit, el general Carlos Prats. Fidel col·laborador i amic del president Allende, el general Prats i la seva esposa eren assassinats a Buenos Aires en accionar a distància una bomba instal·lada al cotxe.

Contreras passarà només set anys a la presó pel cas Letelier, juntament amb la seva mà dreta, el coronel Pedro Espinoza —cap d'operacions exteriors de la DINA—, ara per ara són els dos únics militars condemnats que no han pogut refugiar-se en la llei d'autoamnistia dictada per Pinochet el 1978 per protegir de l'acció de la justícia els seus subordinats.

La dictadura no tenia fronteres ni tampoc es fixava en els orígens de les seves víctimes. El capellà català, de Castelló d'Empúries, Joan Alsina va ser assassinat el 19 de setembre del 1973, després de la seva detenció a l'hospital on treballava. Les versions oficials de

ARXIU / EFE

la dictadura havien assegurat que va morir "de forma accidental, en un intercanvi de trets amb forces de l'exèrcit". Un jutjat de Santiago de Xile va sentenciar el 1993 que "fou metrallat en una execució de detinguts, al marge de la normativa legal vigent". L'ex-soldat de l'exèrcit de Xile Nelson Bañados Pinto confessaria el mes de març d'enguany a TV3, que ell havia assassinat Joan Alsina. Havia participat en cent afusellaments més i demanava el perdó dels familiars del capellà català. Maria Alsina afirmava que el seu germà, "ja l'havia perdonat abans de desaparar".

També Antoni Llidó (vegeu pàgines 45 a 48) exercia com a capellà a Xile. La darrera vegada que el van veure viu va ser el mes d'octubre del 1974 al recinte de retenció de la DINA de Cuatro Álamos, a Santiago.

Un altre dels molts casos de desapareguts és el de Carmelo Soria Espinosa, un madrileny que tenia 54 anys el 1976. Funcionari de l'ONU destinat a Xile, les investigacions del cas Letelier als EUA van permetre saber també la veritat oculta del cas Soria, però amb un final molt diferent. Segrestat per la brigada Mulchén de la DINA, va morir desnucats després de ser torturat pels agents Michael Vernon Townley i José Ríos. Van dur-lo fins al turó de San Cristóbal de Santiago simulant que havia tingut un accident de cotxe mentre anava begut. Vernon Townley, un nord-americà que havia participat en l'assassinat de Letelier a Washington, va explicar-ho al fiscal del cas de l'ex-canceller d'Allende, però la justícia xilena va considerar que al cas Soria se li havia d'aplicar la llei d'amnistia del 1978. **A. T.**